Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Metsätalous ja kaavoitus Suomen metsäkeskus

Mika Salmi, Projektipäällikkö

mika.salmi@metsakeskus.fi, puh 050 449 4804

21.1.2020

Metsätaloutta ohjaava lainsäädäntö

- Metsälaki
  - Kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki (Kemera)
  - Laki metsätuhojen torjunnasta
- Luonnonsuojelulaki
- Muinaismuistolaki
- Ympäristönsuojelulaki
- Suomen Natura 2000 alueet (EU)
- Vesilaki
- Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäytön suunnittelun ohjaus

- Maankäyttö- ja rakennuslaki ohjaa maankäytön suunnittelua (MRL)
- Maankäytön suunnittelu ja ohjausjärjestelmä koostuu
  - Kaavoista (Maakuntakaava, Yleiskaava, Asemakaava)
  - Lupajärjestelmistä (rakennuslupa, toimenpidelupa, maisematyölupa)
  - Kunnallisesta rakennusjärjestyksestä

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Maankäytön suunnittelu

- MRL 1 § - Lain yleinen tavoite
  - Järjestää alueiden käyttö niin, että:
    - Luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle
    - Edistää ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä
  - Turvata
    - Jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun
    - Suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus
    - Asiantuntemuksen monipuolisuus
    - Avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa

Kaavajärjestelmä

- Kaavahierarkian muodostavat
  1. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet
  2. Maakuntakaava
  3. Yleiskaava
  4. Asemakaava
  - yleispiirteisempi suunnitelma ohjaa yksityiskohtaisemman suunnitelman laatimista ja sisältöä
  - Yksityiskohtaisempi kaava syrjäyttää voimaan tullessaan alueellaan yleispiirteisemmän kaavan

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Metsätalous kaavoitetuilla alueilla

metsäkeskus

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Metsätalous kaavoitetuilla alueilla

- Onko metsälaki voimassa?
- Sisältääkö kaavamerkintä rajoitteita metsätalouden toimenpiteille?
  - Vaaditaanko maisematyölupa?
  - Luo-merkinnät
  - Suojelumääräykset
  - Muut kaavamääräykset

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Alueet, joilla metsälaki on voimassa

- Metsälain mukainen metsänkäyttöilmoitus velvollisuus
- Uudistamisvelvoite voimassa ja voidaan asettaa metsälain mukainen käsittelykielto
- Elinympäristöjen käsittelyn yleiset periaatteet ja kielletyt toimenpiteet
- Kasvatushakkuu ja siihen liittyvä uudistamisvelvoite
- Uudistushakkuu ja siihen liittyvä uudistamisvelvoite
- Muu lainsäädäntö (ensimmäinen dia)

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Metsälain soveltamisala kaavoiteteuilla alueilla

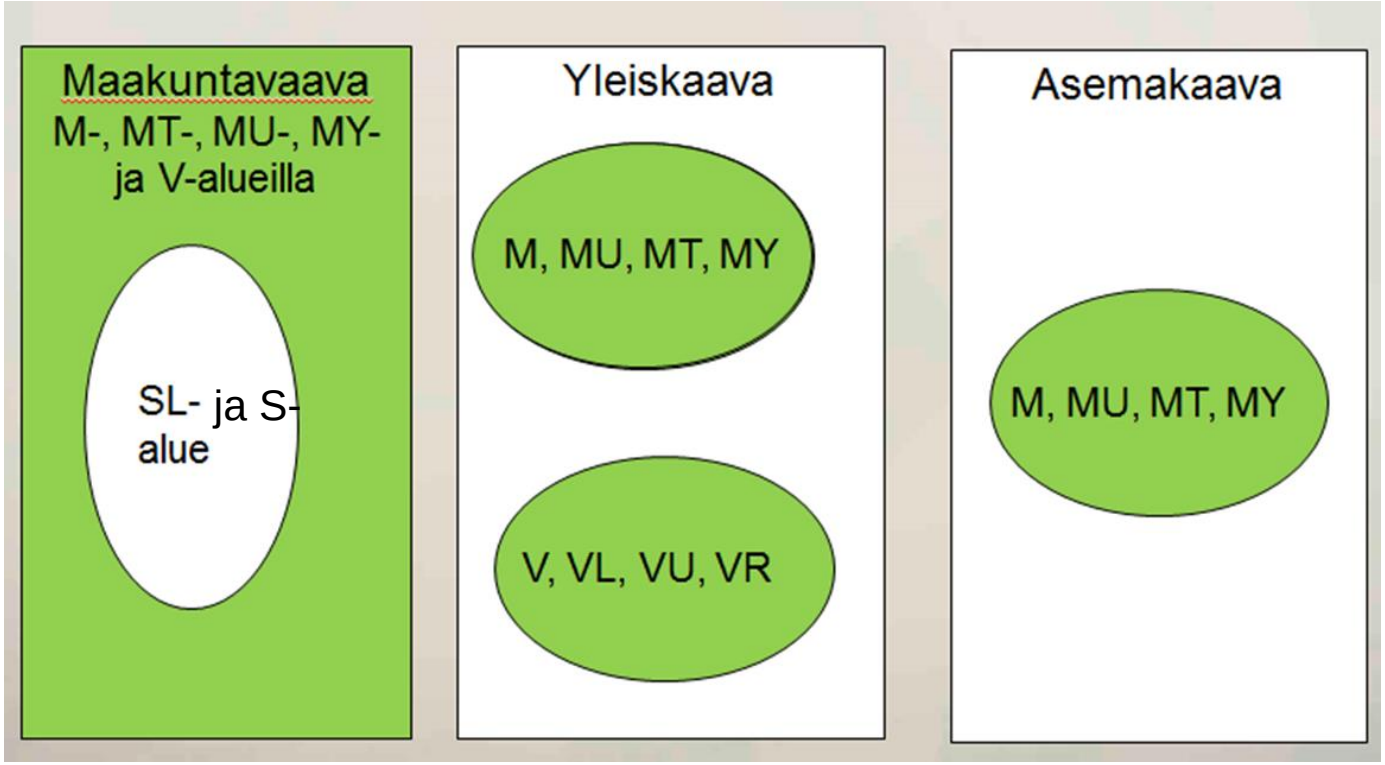

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Esimerkki yleiskaavasta

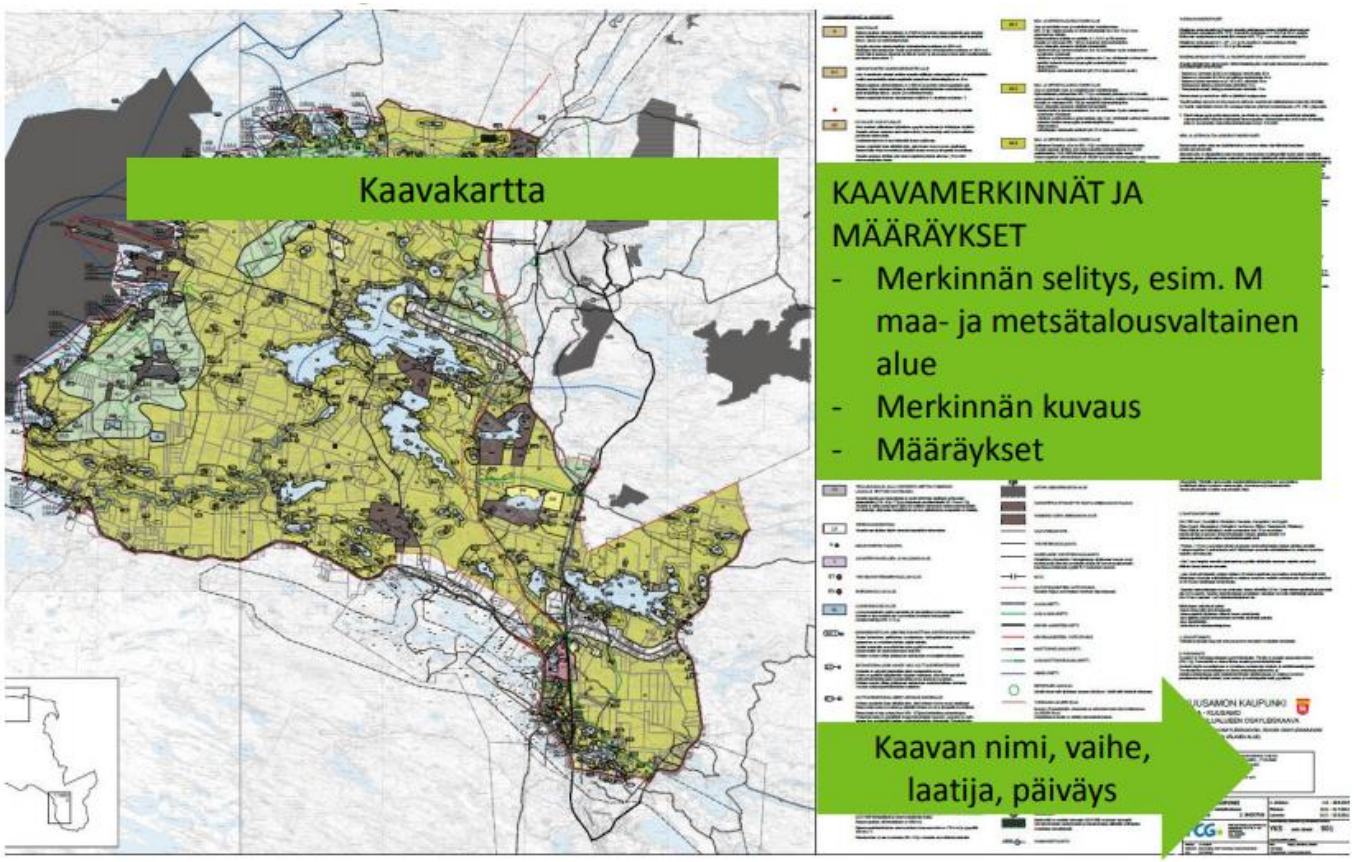

Ruka-Kuusamo matkailualueen osayleiskaava 2. ehdotus. FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy.

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Metsälain soveltamisala

- Alueiden käyttötarkoitukset on yleiskaavamerkinnöissä ryhmitelty 11 pääluokkaan, jotka ovat:

› A:	Asuminen	
› C:	Keskustatoiminnot	
› P ja KM:	Palvelut	
› T:	Työ ja tuotanto	
› V:	Virkistys	Metsälaki voimassa
› R:	Loma-asuminen	
› L:	Liikenne	
› E:	Erityisalueet	
› S:	Suojelu	
› M:	Maa- ja metsätalous	Metsälaki voimassa
› W:	Vesialueet	

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Aluevarausmerkinnät, viiva- ja kohdemerkinnät

Aluevarausmerkinnät

M — Maa- ja metsätalousvaltainen alue.

MT — Maatalousalue.

ME — Kotieläintalouden suuryksikön alue.

MA — Maisemallisesti arvokas peltoalue.

MU — Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta.

V — Virkistysalue.

Rasteri- ja viivamerkintöjä

ma — Maisemallisesti arvokas alue.

ge — Arvokas harjualue tai muu geologinen muodostuma.

pv — Tärkeä tai veden hankintaan soveltuva pohjavesialue.

nat — Natura 2000 -verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue.

luo — Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue.

metsäkeskus

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Esimerkki yleismääräyksistä ja maisematyöluvasta

Rantojen metsänhoidossa noudatetaan Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion antamia ranta-alueita koskevia metsänhoitosuosituksia ja metsälakia. Rantametsien hoidossa tulee kiinnittää erityishuomiota maisema- ja luontoarvoihin.

VP-, VL-, VL-1-, VU-, VR-, ja EV-alueilla sekä s-1-, ma-k-, ma-vk-, ma-mk-, ah-, luo-3-, luo-5-, ja luo-6 -alueilla, maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman MRL 128 §:n mukaista maisematyölupaa. Kuitenkin, mikäli luo-3, luo-5 tai luo-6-merkintä koskee maa- ja metsätalousvaltaista aluetta, maisematyölupa ei tarvita puiden kaatamiseen. Maisematyölupaa ei tarvita myrsky- ja hyönteistuhojen korjaamiseen. (KV 28.1.2019 § 5)

MY-1

MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISIÄ YMPÄRISTÖARVOJA.

ALUEELLA ON SELLAISIA LUONNON- TAI MAISEMALLISIA ARVOJA, JOIDEN PERUSTEELLA ALUEELLA ON VOIMASSA MRL:N 128 §: SSÄ TARKOITETTU TOIMENPIDERAJOITUS.

MRL:N 43 §:N NOJALLA MÄÄRÄTÄÄN, ETTÄ ALUEELLA ON RAKENTAMINEN KIELLETTY.

metsäkeskus

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Jos metsälaki ei ole voimassa…

- Toimenpiteestä ei tarvitse tehdä metsänkäyttöilmoitusta
- Metsälain 10 § kohteilla ei metsälain tuomaa suojaa
- Ei metsänuudistamisvelvoitetta
- Ei Kemera-tukia
  - Mm. taimikon hoitoon, nuoren metsän hoitoon
  - Ympäristötuki
- Kunta (yleiskaavat) toimivaltainen viranomainen
- Metsätaloutta ja hakkuita ohjataan kuntien päätöksellä (maisematyölupa, rakennuslupa) tai kaavamerkinnöillä ja päätöksillä

Huom! MRL voimassa aina kaavoitetuilla alueilla, metsälaki ei

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Toimenpiderajoitukset –Maisematyölupa MRL 128 §

- Maisematyölupa (ennen MRL:n muutoksia 2017)
  - Yleiskaavassa voidaan määrätä, ettei maisemaa muuttavaa toimenpidettä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä saa suorittaa ilman maisematyölupaa (Toimenpiderajoitus) (MRL 43.2 § ja 128)
  - Maisematyölupaa on käytetty esim. luontoarvojen tai maisema-arvojen turvaamiseksi
  - Toimenpiderajoitus, jolla maisematyöluvan hakemista vaaditaan, osoitetaan yleiskaavamerkinnöissä ja –määräyksissä
- Maisematyölupa (MRL:n muutosten jälkeen 2017)
  - Maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman lupaa (toimenpiderajoitus):
  - 1) asemakaava-alueella;
  - 2) **ranta-asemakaava-alueella, jos ranta-asemakaavassa niin määrätään;**
  - 3) yleiskaava-alueella, jos yleiskaavassa niin määrätään, **lukuun ottamatta puiden kaatamista yleiskaavassa maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi osoitetulla alueella**; eikä
  - 4) alueella, jolla on voimassa 53 § :ssä tarkoitettu rakennuskielto asemakaavan laatimiseksi tai jolle rakennuskielto on yleiskaavan laatimista tai muuttamista varten määrätty.

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Toimenpiderajoitukset –Maisematyölupa MRL 128 §

- Poikkeuksia luvanvaraisuuteen
  - Maisematyölupaa ei tarvita MRL:n 128 § :n 2 ja 3 momentissa
    1. **vaikutuksiltaan vähäisiin toimenpiteisiin**
    2. yleis- tai asemakaavan toteuttamiseksi tarpeellisten töiden suorittamiseen
    3. myönnetyn rakennus- tai toimenpideluvan mukaisten töiden suorittamiseen eikä
    4. maantielain mukaiseen hyväksyttyyn tiesuunnitelmaan tai ratalain mukaiseen hyväksyttyyn ratasuunnitelmaan perustuvaan toimenpiteeseen.

Vähäiset toimenpiteet

- MRL:n 128 § :n 2 momentin mukaan maisematyölupaa ei vaadita vaikutuksiltaan vähäisiin toimenpiteisiin.
  - Vähäisyydestä ei selkeää määritelmää (tapauskohtainen arviointi)
  - Olennaista on, aiheutuuko toimenpiteestä vähäistä suurempia maisemallisia vaikutuksia
- Muuttuuko maisema?
  - Tärkein arviointiperuste on maiseman muutos
  - MRL 128 § :n mukaan lupa tarvitaan vain maisemaa muuttavaan puiden kaatamiseen
- Vähäisyyskynnys on M- alueilla korkeammalla kuin esim. rannoilla sekä virkistys- ja suojelualueilla

Metsätalouden ja kaavoituksen yhteensovittaminen

metsäkeskus

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Metsätalouden ja kaavoituksen yhteensovittaminen

- Käytännössä yleiskaavojen vaikutukset metsätalouteen ja muihin metsien käyttömuotoihin riippuvat pitkälti siitä, **miten kunnat käyttävät kaavoitusta koskevaa harkintavaltaansa**
- Kaavojen joustavat laatimissäännöt sallivat sekä erilaisten olosuhteiden huomioon ottamisen että maankäytöllisten tavoitteiden painottamisen monilla tavoilla kaavoissa
  - kaavoituksen rooli metsäalueiden käytön ohjauksessa vaihtelee suuresti kunnittain
- Metsäalan toimijoille on tärkeää, että tunnistetaan MRL:n, metsälain ja muiden säädösten ”työnjako”
  - Pyritään välttämään MRL:n ja Metsälain päällekkäistä ohjausta tai säätelyä

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Metsätalouden ja kaavoituksen yhteensovittaminen

- Metsänkäsittelyyn vaikuttavat kaavamerkinnät ja määräykset
  - Maisematyölupa (MRL 128)
- Yleiskaavoituksen menetelmät metsäalueiden käytön ohjauksessa vaihtelevat
  - Informatiiviset merkinnät (jotka eivät luo uutta sääntelyä)
  - Toimenpiteitä rajoittavat merkinnät
  - Hakkuut tietyssä kohteessa kokonaan estävät määräykset

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Metsänomistaja kaavoituksen osallisena

metsäkeskus

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Metsänomistaja kaavoituksen osallisena

- Metsänomistajalla on oikeus osallistua kaavan valmisteluun ja kertoa siitä mielipiteensä
- Yleiskaavoitus on metsien käytön kannalta tärkeä kaavamuoto
- Kaavoituksella ohjataan eri toimintojen sijoittamista ja yhteensovittamista
- Esimerkiksi asutus, palvelut, työpaikka-alueet ja maankäyttömuodot suunnitellaan kaavassa
- Metsätalous on yksi maankäyttömuoto

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kaavoituksen vaiheet ja vaikutuskeinot

- Mielipide

- Muistutus
  - Muistutuksen tehneille, jotka ovat ilmoittaneet osoitteensa, on ilmoitettava kunnan perusteltu kannanotto esitettyyn mielipiteeseen

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Osallistuminen kaavoitukseen – yksityiskohtaisempia ohjeita

1. Metsänomistaja kaavoituksen osallisena
2. Kaavajärjestelmä
3. Seuraa kaavoitusta aktiivisesti
4. Varhainen osallistuminen ja vaikuttaminen kannattavat
5. Kaavamerkinnät ja -määräykset metsätalouden näkökulmasta
6. Valitusmahdollisuus hyväksytystä kaavasta
7. Korvausten hakeminen
8. Muistilista

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kaavamerkinnät ja –määräykset metsätalouden näkökulmasta

M **maa- ja metsätalous-valtainen alue**	Merkinnällä osoitetaan metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita. Metsätalousvaltaisella alueella metsien hoitoa ja käyttöä ohjataan metsälain mukaisesti. • **Onko alueella metsänkäsittelyä rajoittavia määräyksiä ja miten ne on perusteltu?**
MU **maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaustarvetta**	Merkinnän käyttö tulisi rajata vain sinne, missä on ulkoilun ohjaustarvetta. Merkinnällä voidaan keskittää alueen ulkoilua tietyille reiteille ja suojata metsää kulumiselta ja roskaantumiselta. Ulkoilun ohjaaminen voi tarkoittaa myös esimerkiksi ulkoilureittejä, levähdys- ja muita tukialueita. Metsälaki on voimassa MU alueilla. • **Selvitä, millä perusteilla kaavamerkintää esitetään.** • **Mitä ulkoiluarvoja alueella on ja ovatko ne rajattu oikein?** • **Miten ulkoilua on ajateltu ohjattavan?** • **Liittyykö merkintään metsänkäsittelyä rajoittavia määräyksiä?** • **Olisiko parempi, jos alue merkittäisiin virkistysalueeksi ja kunnalle syntyisi lunastusvelvollisuus?** • **Voisiko alueen käytöstä tehdä sopimuksen kunnan kanssa ja sopia korvauksista?**

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kaavamerkinnät ja –määräykset metsätalouden näkökulmasta

MY **maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja**	Merkinnällä osoitetaan maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla tulisi kiinnittää huomiota erityisiin ympäristöarvoihin ja ympäristönhoitoon. Metsälaki on voimassa MY alueilla. • **Selvitä, millaisia ympäristöarvoja alueella on ja missä ne sijaitsevat.** • **Tutki tehdyt taustaselvitykset (erityisesti luontoselvitys) ja tarkista merkinnän tarpeellisuus ja rajauksen oikeellisuus oman maastotuntemuksesi mukaan.** • **Selvitä, tuoko kaavamerkintä uusia rajoituksia olemassa olevan lainsäädännön lisäksi?** • **Liittyykö merkintään metsänkäsittelyä rajoittavia määräyksiä?**

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kaavamerkinnät ja –määräykset metsätalouden näkökulmasta

V virkistysalueet	Virkistysaluemerkinnän tulisi perustua selvitykseen virkistyskäyttötarpeesta ja alueen soveltuvuudesta virkistyskäyttöön. Virkistystarpeita voi olla muun muassa taajama-alueiden läheisyydessä. Metsälaki on voimassa yleiskaavojen V alueilla. • **Tutki tehdyt taustaselvitykset (erityisesti luontoselvitys) ja tarkista merkinnän tarpeellisuus ja rajauksen oikeellisuus oman maastotuntemuksesi mukaan.** • **Liittyykö merkintään metsänkäsittelyä rajoittavia määräyksiä?** • **Selvitä, onko kunnalla aikomus lunastaa nämä alueet.** • **Voisitko tuottaa kunnalle virkistystä tukevia palveluja? Voit halutessasi keskustella kunnan kanssa sopimuksesta ja korvauksista.**
SL luonnonsuojelualue, S suojelualue, suojelukohde	Kaavaan merkitään aluevarauksena luonnonsuojelulain mukaiset luonnonsuojelualueet ja valtioneuvoston hyväksymien luonnonsuojeluohjelmien alueet. Yleensä metsätalouden harjoittaminen ei ole mahdollista. • **Tarkista onko metsässäsi suojelumerkintää ja jos on, niin mihin se perustuu.** • **Selvitä, onko merkinnän käyttö perusteltu luontoselvityksessä ja onko rajaus oman maastotuntemuksesi mukainen.** • **Selvitä, onko suojelusta mahdollista saada korvausta ja kuka korvauksen maksaa.**

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kaavamerkinnät ja –määräykset metsätalouden näkökulmasta

luo **luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue**	Voidaan käyttää päällekkäismerkintänä varsinaisen aluevarausmerkinnän kanssa. • **Tutustu luontoselvitykseen ja selvitä, millaisia ympäristöarvoja alueella on ja missä ne sijaitsevat.** • **Tutki tehdyt taustaselvitykset (erityisesti luontoselvitys) ja tarkista merkinnän tarpeellisuus ja rajauksen oikeellisuus oman maastotuntemuksesi mukaan.** • **Tarkista, liittyykö merkintään metsänkäsittelyä rajoittavia määräyksiä.**
Viheryhteystarve	Merkintä osoittaa virkistysalue- tai ekologiseen verkoston liittyviä yhteystarpeita. • **Miksi metsäalueelle tarvitaan viheryhteystarvemerkintää?** • **Liittyykö merkintään metsänkäsittelyä rajoittavia määräyksiä?**
ma **maisemallisesti arvokas alue**	Maisemallisesti arvokas alue -merkintää käytetään informatiivisena. • **Millaisesta maisemasta on kysymys ja perustuuko se tehtyihin selvityksiin?** • **Liittyykö merkintään metsänkäsittelyä rajoittavia määräyksiä?**

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Seuraa kaavoitusta aktiivisesti

- Kaavoituksesta saa tietoa esimerkiksi kunnan verkkosivuilta, kaavoituskatsauksesta ja sanomalehdistä
- Tietoa voi kysyä kunnan kaavoittajalta, rakennustarkastajalta ja metsäorganisaatiolta
- Naapureiden kesken kannattaa tehdä yhteistyötä kaavoituksen seurannassa
- Kunta tiedottaa kaavoituksen vireille tulosta, lähtökohdista, aikataulusta ja osallistumis- ja arviointimenettelystä

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Aiheesta lisää

- Metsänomistajan kaavoitus apu – Tapio
  - https://tapio.fi/metsanomistajan-kaavoitusapu/
- Metsätalouden näkökulmia yleiskaavamerkintöihin ja -määräyksiin sekä maisematyölupaan – Tapio
  - https://tapio.fi/julkaisut-ja-raportit/tapio-raportteja-nro-2-metsatalouden-nakokulmia-yleiskaavamerkintoihin-ja-maarayksiin-seka-maisematyolupaan/
- Metsämaa kaavoituksessa – Ympäristöministeriön raportteja 22 | 2016
  - https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75152
- Suomen metsäkeskus
  - https://www.metsakeskus.fi/metsatalous-ja-kaavoitus-skogsbruk-och-planlaggning
  - https://www.metsakeskus.fi/ajankohtaista-kaavoituksessa

metsäkeskus
Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

metsäkeskus

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Kiitos

- **ASIAKKAAT – HENKILÖSTÖ – KUMPPANIT – YHTEISKUNTA**

Mika Salmi, Projektipäällikkö Suomen metsäkeskus

www.metsäkeskus.fi | www.metsään.fi
www.twitter.com/metsakeskus | www.facebook.com/suomenmetsakeskus